

opusdei.org

K příležitosti padesátého výročí svolání koncilu

U příležitosti blížícího se 50. výročí svolání II. Vatikánského koncilu blahoslaveným Janem XXIII. (25. prosince 1961) přinášíme článek mons. Fernanda Ocárizze, generálního vikáře prelatury Opus Dei. Článek byl publikován 2. prosince v novinách L'Osservatore Romano.

06.12.2011

O závaznosti Druhého vatikánského koncilu

Blížící se 50. výročí svolání Druhého vatikánského koncilu (25. prosince 1961) nabízí důvod k oslavám, ale také k reflexi nad recepcí a aplikací koncilních dokumentů. Vedle spíše praktických aspektů této recepce a aplikace s jejich světlými i stinnými stránkami je na místě zmínit také povahu intelektuální závaznosti, která náleží koncilnímu učení.

Přestože jde o dobře známou nauku, o níž existuje rozsáhlá bibliografie, není zbytečné připomenout její podstatné obrysy a vzít v úvahu nejasnosti, které přetrvávají i ve veřejném mínění a týkají se kontinuity některých koncilních vyjádření s předcházející naukou církevního magisteria.

Předně se zdá, že není od věci připomenout, že pastorační záměr koncilu neznamena, že nebyl

věřoučný. Pastorační perspektivy se totiž opírají o věrouku a nemůže tomu být jinak. Hlavně je však třeba zdůraznit, že věrouka je zaměřena ke spáse a je integrální součástí pastorage. Koncilní dokumenty samozřejmě obsahují četná vyjádření ryze věroučné povahy: o Božím zjevení, o církvi atd. A jak napsal bl. Jan Pavel II. „Koncilní otcové mohli s pomocí Boží za čtyři léta práce vypracovat pozoruhodný souhrn naukových výkladů a pastoračních směrnic, určených pro celou církev“ (Fidei depositum, 11. října 1992).

Nezbytná závaznost církevního magisteria

Druhý vatikánský koncil nedefinoval žádné dogma v tom smyslu, že by předložil definitivním úkonem nějakou nauku. Fakt, že nebyl vykonán žádný úkon církevního magisteria pomocí charizmatu

neomylnosti však neznamená, že může být považován za „omylný“ v tom smyslu, jakoby předával jen nějaké „provizorní učení“ nebo „směrodatná mínění“. Každý výrok autentického církevního magisteria je třeba přijmout takový, jakým je: jako nauku, kterou předkládají pastýři, kteří v apoštolské posloupnosti promlouvají s „charizmatem pravdy“ (Dei Verbum, 8) „obdařeni Kristovou autoritou“ (Lumen gentium, 25) a „objasňují ve světle Ducha svatého“ (ibidem.).

Toto charizma, tato autorita a toto světlo byly zajisté přítomny na Druhém vatikánském koncilu. Upřít to celému episkopátu, který se shromáždil cum Petro a sub Petro, aby učil všeobecnou církev, by znamenalo popřít něco ze samotné podstaty církve (Mysterium Ecclesiale, 24. června 1973, 2-5).

Přirozeně, že ne všechna tvrzení, obsažená v koncilních dokumentech, mají stejnou věroučnou hodnotu a ne všechna tedy mají tentýž stupeň závaznosti. Různé stupně závaznosti věroučných tvrzení předložených církevním magisteriem byly vyjmenovány Druhým vatikánským koncilem v 25. kapitole konstituce *Lumen gentium* a potom shrnuty třemi odstavci přidanými k nicejsko-cařihradskému vyznání v dokumentu *Profesio fidei*, který publikovala Kongregace pro nauku víry se schválením Jana Pavla II. roku 1989.

Pravdy víry, připomenuté Druhým vatikánským koncilem, mají samozřejmě závaznost teologální víry nikoli proto, že je učil tento koncil, ale proto, že byly jako takové již dříve neomylně učeny církví a to jak mimořádnou, slavnostní formou, tak řádným a obecným magisteriem. Stejně tak vyžadují plný a definitivní

souhlas i další nauky, které zmínil Druhý Vatikán a které byly už dříve předloženy definitivním úkonem magisteria.

Ostatní věroučná tvrzení koncilu vyžadují od věřících jiný stupeň přijetí, jenž se označuje jako „náboženská poslušnost rozumu a vůle“. Náboženské podřízení vůle a rozumu („religiosum voluntatis et intellectus obsequium“) však nemůže být pouze vnější, vynucené kázní, nýbrž musí být zakořeněno v důvěře v Boží pomoc, které se dostává církevnímu magisteriu, a proto „souvisí s poslušností víry a je jí podněcováno“ (Donum veritatis, 24. května 1990, 23). Poslušnost církevnímu magisteriu neukládá svobodě žádné omezení, nýbrž je naopak zdrojem svobody. Kristova slova „kdo poslouchá vás, poslouchá mne“ (Lk 10,16) se vztahují také na nástupce apoštolů a poslouchat

Krista, znamená přijímat pravdu, která osvobozuje (srov. Jan 8,32).

V dokumentech církevního magisteria mohou také být – a skutečně se v Druhém vatikánském koncilu nacházejí – prvky nikoli výslovně věroučné, ale mající povahu více méně nahodilou (popisy stavu společnosti, pobídky, povzbuzení, atd.). Tyto prvky je třeba přijmout s respektem a vděčností, ale nevyžadují intelektuální přijetí ve vlastním smyslu slova (srov. Donum veritatis, 24-31).

Interpretace učení

Jednota církve a jednota víry jsou neoddělitelné a s tím souvisí také jednota církevního magisteria, které je v každé době autentickým interpretem Božího zjevení předávaného Písmem svatým a tradicí. Znamená to mimo jiné, že podstatnou charakteristikou magisteria je jeho časová kontinuita

a stejnorodost. Kontinuita neznamená absenci rozvoje; církve se během staletí vyvíjí v poznávání, v prohlubování a v důsledném učení magisteria o víře a katolických mravech.

Na Druhém vatikánském koncilu se objevilo několik novostí věroučného řádu, které se týkaly svátostné povahy biskupské hodnosti, biskupské kolegiality, náboženské svobody aj. Třebaže tyto novosti z oblasti víry a mravů nebyly předloženy definitivním vyhlášením (s konečnou platností) a vyžadují náboženské podřízení vůle a rozumu, některé z nich byly a dosud jsou předmětem kontroverzí, pokud jde o jejich kontinuitu s předešlým církevním magisteriem anebo o jejich slučitelnost s tradicí. Tváří v tvář těžkostem, které se mohou vyskytnout při chápání kontinuity některých koncilních nauk s tradicí, a vzhledem k jednotě magisteria, se

katolický postoj zakládá na hledání jednotné interpretace, v níž se vzájemně vysvětlují texty Druhého vatikánského koncilu a dokumenty dřívějšího církevního magisteria.

Nejenom, že Druhý vatikánský koncil je třeba interpretovat ve světle předcházejících dokumentů magisteria, ale některé z těchto starších dokumentů lze pochopit lépe ve světle Druhého Vatikánu. V dějinách církve to není nic nového. Stačí připomenout například důležité pojmy trojiční a kristologické víry (hypóstasis, ousía - osoba, podstata), které byly použity na koncilu v Niceji a byly ve svém významu značně upřesněny na pozdějších koncilech.

Interpretace novostí, jimž učí Druhý Vatikán, musí proto odmítnout, jak řekl Benedikt XVI., hermeneutiku diskontinuity vzhledem k tradici a zároveň potvrdit hermeneutiku reformy, obnovy v kontinuitě (Promluva k římské kurii z 22.

prosine 2005). Jde o formulace nových aspektů, jež magisterium dosud nevyslovalo, ale které na věroučné rovině neprotiřečí předešlému magisteriu, třebaže v některých případech např. u náboženské svobody mají i velmi rozdílný dopad na rovině dějinných rozhodnutí v politicko-právních aplikacích, protože se změnila historická a sociální situace. Autentickou interpretaci koncilních textů může vykonávat pouze církevní magisterium samo. Při teologickém výkladu těch pasáží koncilních textů vyvolávajících otázky nebo představujících zdánlivé těžkosti, je proto nezbytné brát nejprve do úvahy, v jakém smyslu byly tyto pasáže pojaty v následujících vyjádřeních církevního magisteria. Přesto však zbývá legitimní prostor pro teologickou svobodu, aby tím či oním způsobem vysvětlila, že určité formulace vyskytující se v koncilních textech

neprotiřečí tradici a tak vysvětlila samotný jejich význam.

V této souvislosti asi není zbytečné připomenout, že od skončení Druhého vatikánského koncilu uplynulo téměř půl století a že se na Petrově stolci během těchto desetiletí vystřídali čtyři papežové.

Zkoumáním magisteria těchto papežů a jeho související přijetí ze strany episkopátu by eventuální těžkosti mělo proměnit na klidné a radostné přitakání církevnímu magisteriu, autentickému interpretu učení víry. Možné a žádoucí by to mělo být i tehdy, kdyby přetrvaly aspekty, jež by nebyly racionálně zcela pochopeny, ale zůstal by zachován legitimní prostor pro teologickou svobodu, aby bylo možné se věnovat jejich náležitému prohlubování. Jak napsal nedávno Benedikt XVI. „podstatný obsah, náležející ke staletému dědictví všech věřících, je třeba potvrzovat, chápat

a prozkoumávat stále novým způsobem. Jedině tak je možné důsledně vydávat svědectví v dějinných okolnostech odlišných od minulých podmínek“ (Porta fidei, 4).

Mons. Fernando Ocáriz je profesorem teologie na římské univerzitě Santa Croce a patří mezi členy vatikánské komise jednající s FSSPX o plném společenství se Svatým stolcem.

Z deníku L' Osservatore Romano
přeložil Milan Glaser

Fernando Ocáriz //
L'Osservatore Romano
(www.radiovaticana.cz)

pdf | dokument generován automaticky
z <https://opusdei.org/cs-cz/article/k-prilezitosti-padesateho-vyroci-svolani-koncilu/> (01.04.2026)